Uus Maa 16 XI 70

EESTI PÄEVALEHT

ESTNISKA DAGBLADET
12. aastakäik
Toimetaja Juhan Kokla
Vastutav väljaandja (ansv. utg.) Hans Schöler
Peatoimetus ja talitus:
EESTI MAJAS, Stockholmis, sissekäik, Kocksgränd 3
Aadress: Box 16320
103 28 Stockholm 16
Telefon: 21 84 46
Toimetus Eskilstunas:
Toimetaja Jüri Aus
Aadr.: Eesti Päevaleht, Box 129, 631 02 Eskilstuna. Tel.: 016/14 77 12
Tellimispostgiro nr. 28836
Tellimishinnad:
Aasta ..... kr. 15:–
Termin (4 kuud) ..... kr. 5:–
Kuu ..... kr. 15:–
Kuulutusehind 75 öört rm.
Arikuulutused 1 kroon rm.
Eskilstuna-Kurirens Tryckeri AB
Eskilstuna 1970

Eskilstuna-Kuriren
Teisipäeval, 3. novembril 1970
Upplaga C
Nr. 254 (3538)

Pagulas-PEN jäi likvideerimata
Rahvusvahelise PEN koosolekult

EDINBURGH (EPL kirjasaatjalt) — 19. okt. toimus Shotimaal, Edinburgis, Rahvusvahelise PEN'i eksekutiiv koosolek, millest võtsid osa üle 30-ne PEN klubi delegasti kogu maailmast. Eesti PEN klubi Stockholmis esindas G. Helbemäe. Seoses eksekutiiv-koosolekuga toimus Edinburgis ka kaks päeva kestnud kirjanduslik konverents teemal "Kirjaniku osa ühiskonnas". Kuna paljud PEN Euroopa liikmed ei olnud suunud oma võita suvel Lõuna-Koreas, Seoulis aset leidnud konverentsisi, siis oli sholt konverentsile nii suur tung, et juba kuu aega enne kirjanduslikku konverentsi ei rahuldatud enam osavõtta soovijate palved. Koos eksekutiiv koosoleku delegantidega võtsid Edinburgi kirjanduslikust konverentsist osa üle 150-ne kirjanik, poeti ja esseisti.

Kõige tähtsamaks osutus eksekutiiv-koosolek, mis kestis esmaspäeva hommikust hilise pealelõunani ja jätkus veel teispäeva hommikul kell 3 alates kuni kirjandusliku konverentsi alguseni.

Seekordne eksekutiiv-koosolek ühvardas õige pingsaks kujuneda, kuna Hollandi PEN-klubi oli esitanud resolutsiooni Pagulas-Pen klubi likvideerimiseks ja liikmete suunamiseks nende maade PEN-klubidesse, kus kirjanikud praegu elavad.

Aga enne eksekutiiv koosolekut sai testavaks, et Hollandi PEN võtab oma resolutsiooni tagasi. Aga koosolek kujunes nii mõneski küsimuses pingsaks Ida ja Lääne vastuolude küsimuses, kuna esindatud oli ka IDA-Saksamaa, Bulgaaria ja Ungari PEN-klubid. PEN juhatuse poolt tuletati kategooriliselt meelde, et eksekutiiv-koosolekud on ajaskirjanduse suletud, vöiö kirjutada ainult otsustest. Kevadel toimunud PEN eksekutiiv koosolekult oli nimelt ilmunud üks kirjutus "The Times'is".

Vastuvõetud resolutsioonidest väärib märkimist tsehhi kirjanike kaitseks vastuvõetud resolutsioon, mis otsustati saata Tshehhi kultuurministrile dr. M. Bruzek'ile.

Juba 22. okt. öhtul hurjutas Praha raadio seda resolutsiooni ja kuritis, et PEN ümber koondunud Lääne kirjanikud ei ole mõistnud tõelisi asjaolusid.

Järg. lhk. 2.

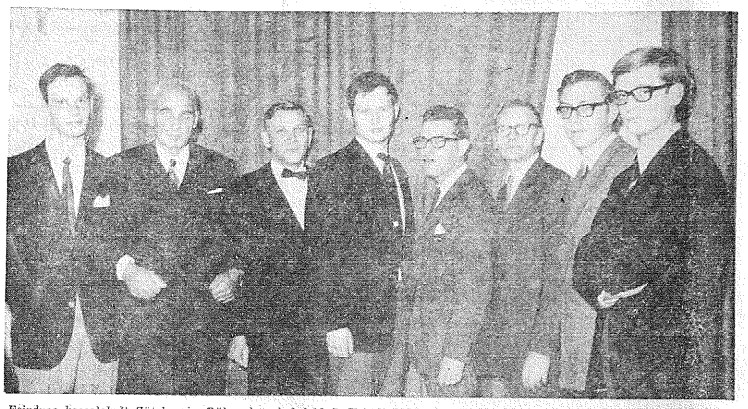

Esinduse koosolekult Göteborgis. Rühmade esindajaid ja Esinduskoklu kandidaerijaid. Vasakult: Mart Suurküla (Liber. erak.), Leo Karupää (Kostöö Keskus), Ado Irval (Rahvusl. Paremp. rühm), Jaan Männik (Liber. erak.), Jüri Adila (Kostöö Keskus), Ahti Pae (Vabadusliit), Peeter Klaar ja Kristjan Vaigur (Liber. erak.). (EPL-foto — O. Kopler)

H. Jänese Sihtasutuse preemia Marie Underile

Neil päevil advokaat Ervin Pang'i ametiruumides Stockholmis, Arsenalgat. 4 toimunud koosolekul leidis asi ute eesti fondi asutamine nimega "Rektor Henno Harald Jänese Nimeline Sihtasutus". Selle juhatusse, mis moodustati viieliikmelisena, valiti ekv. ing. Tõnu Jänes (esimees), arhitekt Mart Jänes, fil. lic. Johan Haabma, kaamer Harry Härm ja fil. lic. Paul Laan.

Sihtasutuse eesmärgiks on toetada eesti noori hariduse taotlemisel ning stipendiume ja toetusi nii iikoolikiskutele kui institutsioonidele, kes tegelevad eestiliste kultuurisavalduste nagu eesti keele, kirjanduse, kunsti, ajaloo jne. uurimise ja arendamisega. Sihtasutus jagab toetusi kord aastas Stokholmi Eesti Gümnaasiumi aastapäeval 19. oktoobril.

Juhatuse üksmeelse otsusega ja vastavalt donaatori, Henno Jänese enne surma avaldatud soovile määrati käesolevaks aastaks Sihtasutuse summadest 4000 krooni Marie Underile kui "suurele eesti luuletajale kelle loomingu erilise sarm on võtnud generatsioone ja valgustab kaugele ette eesti kirjanduse teid."

Summa ülerandmine toimub lähemai ajal.

Donaatori Henno Jänese soovil määrati tänammelise sihtasutuse esimene preemia 4 000 krooni suuruses poetess Marie Underile.

"Valimised õiguse manifestatsioon"
Üldvalimiste koosolek Göteborgis

GÖTEBORG (EPL) — Esinduse Göteborgi üldkogu koorraldusel toimus pühapäeval, 25. oktoobril Eesti Majas Esinduskogu valimiste-eelne koosolek, kus rühmade esindajad tutvustasid kokkutulnud valijaile oma tegevuskava ja sihtjooni. Koosoleku avas Göteborgi üldkogu esimees Elmar Aibast, kes tervitas kokkutulnuid ja selgitas ühtlasi põgusalt valimistega seosnevaid põhimõtteid. Ta rõhutas Esinduskogu kui parlamendi tähtsust eestlaste huvide kaitsmisel Rootsis ja soovis rohkearvulist osavõttu valimistest. Elmar Aibast valiti ka koosoleku juhatajaks.

Kõnelejate järjestus määrati kindlaks loosimise teel, mis võimaldas esimesena sõnavõtu Esinduse juhatuse ja Koostöö Keskuse esimehele Leo Karupääle, kes vaatles esmalt eestlaste õigustunnetust ja ütles seejärel kokkuvõetult järgmist:

— Eesti rahva tuleviku alusmüüriks on tema minevik, kus on olnud tõusu- ja mõõneperioode. Seos minevikuga on hoidnud elavana meie rahvustunde. See rahvuslik verehõõl on sidunud meid kodumaaga ja meie rahva põrsusega. Aegade jooksul väljakujunenud traditsioonid ja tõekspidamised on ühendanud meie rahva põlvkondi, vööristanud ja sisustanud elu ja säilitanud eestlust. Need tõekspidamised ja traditsioonid juhivad meid eluiuuhtumist ja tegetsemist ka olevikus ja tagavad, et meil oma rahvaga ühendavad sidamed ei katke.

Eestlase iseteadvus ja kultuuriline ilme olid juba väljs kujunenud 13-ndal sajandil. Peraliteeliselt sellega arenesid ka rahva õigusnormid, algas Eesti õigusajalugu ja õigustus elada samaväärsena teiste rahvaste peres. Vana-Eesti õiguskord ja selle rakendamine on säilinud. Õigusnormid ja -institutsioonid ei kao, kuid võivad olla katkestatud, nagu praegu ikestatud kodumaal. Nad elavad edasi rahva teadvuses ja saavad rahva vabanedes uuesti kehtivaks. Nõnda säilisid läbi raskete aastasadade Vana-Eesti õigusinstitutsioonid ja leidsid fikseerimist viimases Eesti Vabariigi Põhiseaduses. Sellele õiguskontinuiteedile tuginevad ka praegu USA-s, Kanadas, Saksamaal ja Rootsis loodud institutsioonid, Rootsis Rootsi Eestlaste Esindus.

Kui eesti rahval or olnud võimalik ajaloo kestel oma saatuse määramisel kaasa kõnelda, siis on ta seda teinud alati valitud usaldusmeeste kaudu. Mingi muu ühiskondlik vorm ei ole kunagi ühtunud eestlase arusaamisega.

Esinduse juhatuse esimees puudutas vahepeal eestlaste ühkorda kodumaal, kus nad võitlevad karmides elutingimustes oma olemasolu eest, kuid on suutnud 30 aastat vahelduvais okupatsioonides säilitada oma füüsilise ja vaimse murdumatuse, rahvuslku meelekindluse ja usu õiguse saabumisse.

Kõneleja siirdus siis Esinduskogu valimiste juure ja ütles ses seoses kokkuvõetult järgmist:

— Eelolevate valimiste nimekirjas on suurel hulgal pagulases pealeksvanud ja sin hariduse omandanud põlvkonna liikmeid, kes astuvad eestlase ja õiguse teenistusse. Noor mets on kasvamas vana asemele. Noori on vaja, et viljastada Esinduse tulevikku.

Järg. lhk. 2.

Esinejaid ja kuulajaid Esinduse valimiseelsel koosolekul Göteborgi Eesti Majas 25.oktoobril. (EPL-foto — O. Kopler)

Viis eestlast mõisteti Pihkvas surma

Pihkvas 11. septembrist alates teguisehud nõukogude lavastuskohtupidamine on lõppenud nüüd viie surmatõusega, nagu teatab punaarmee leht Kraznaja Zvezda.

Kõik viis surmamõistetut on eestlased, keda eestlased, keda süüdistati koostöös saksa armeega mõõdunud sõjas ning "nõukogude kodanike" surmamises rinde tagala puhastamisel partisanidest.

MALE

Stockholmi meistrivõistlused males algasid. Esimeses voorus võitis eesti tuntud maletaja Leho Laurine Axel Bränneforsi.

Rootsi iileriigilises maleseerias võitis Stockholmi lõunaosa maleklubi Wasa maleklubi 5—3. Reedik End mängis sellel võistlusel viiki Sture Nymaniga.

Oktoobrikuu 15-ndal päeval toimus Hohannebergi kooli kollegiaaruumis Göteborgi Eesti Algkooli lastevanemate koosolek rohkearvulise osavõtuga. Pildil lastevanemad ja Kultuurkomitee juhatuse liikmeid lastevanemate pooli korraldatud kohvilauas. (EPL-foto — O. Kopler)

Liikumisi läbi raudeesriide

Okupeeritud kodumaa propaganda järele vihis Rootsis venna juures Olga Eilart, poja juures Elisabet Erik, venna juures Alma Aardam, tütre juures Rosalie Olema, õe juures Maria Landsev, õe juures Berta Vilbo, poja juures Aleksander Blomerius, venna juures Rudolf ja Viive Selg, sugulase juures Sofia Jussikainen, venna juures Arnold Tali, sugulaste juures Jüri Madis Kerem ja venna juures Heino Tomann.

Ameerikas kõlastas venda Viktor Tõu, õde Emilia Laks, sugulasi Elena Treve ja venda Hasli Sammelselg. Kanadas vihis ema juures Linda Tähtmae ja venna juures Hilda Ling.

Inglismaal elavat venda külastas Helga Vahermaa ja tütart Gertha Pertel. Hollandis vihis sugulaste juures Valentina Segal ja Tshehhoslovakkias õe juures Alma Kullerkup. Läänе-Saksamaal oli venna juures Gertrud Markovitsh ja õe juures Ilmar ja Richarda Leberand. Ida-Saksamaal külastas sugulasi Anna Klaas. Glass. Poolas elavat sugulast külastas Suusi Mändmaa ja ema Reet Kaasik. Austria koos tütre Kattega.

Soomes oli sugulaste juures Niina Olenen, Elisaveta ja Teodor Sinkkonen, ema ja venna juures Olga Dorsugulaste juures Elvira Stepanova abikaasa juures Jekaterina Nõmmel sugulase juures Elina Puõnjaja, ema juures Eili Tall, sugulase juures Linda Ploompuu, abikaasa juures Mai Lille ja sugulase juures Tuksi Annie.

Rootsist sõitis Leeni Ruttiaidile kirja tütar, Brasiilias Arvo Sillaevend, Inglismaalt Salme Rookepoog ja Liisa Altperele sugulane ja Hollandist Oskar Kaasalle tütar.

Aleksis sõitsid Ameerikasse sugulaste juurde Riivas Sohngunn, Sakramaale abikaasa juurde Leena Margarete Steinert, Rootsi sõitsid tütre Elle Viive Gunnarsson kõlastaga ja Soome abikaasa juurde Lilia Lairiche.

Lastevanemate koosolekul 15.okt. valitud Göteborgi Eesti Algkooli Kultuurkomitee-koolihoolekogu. Vasakult: Liidia Aadli, Vilma Kriisa, Hans Seimre, Jüri Hansen, koolijuhataja Eero Tarjus, Aida Neemelaid, Gerhard Peet, Abel Mälder, Kuupo Tartu, Virve Lauritz, Maimu Sooaru ja Evald Soomägi. (EPL-foto — O. Kopler)

Selgitustöö Esinduse üldvalimisteks algas

Eelseisvate üldvalimiste selgitus-koosolekutega Borås'is, Göteborgis ja Uppsalas, möödunud nädalavahetusel, algas valimiskampaania, mis kestab kuni valimiste alguseni.

BORÅS'IS toimus kokkutulek reedel 23. okt. Moderata Samlingspartei ruumes. Koosoleku avas kol. Evald Ein, Borås'i Valimistoimkonna esimees, tutvustades kohalikku valimispiirkonda, mis hõlmab üle 200 valija ning andes ühtlasi ülevaate eelloodest, mida toimkond valimiste korraldamiseks teinud. Ta mainis ka, et Borås'i Eesti Selts on valimiste postikuluideks määranud kr. 300 toetust, millisest summast aga kõrgendatud tariifi tõttu ei jatku. Esimees Ein pöördus valijaskonna poole palvega, et valijad ise aitavad kaasa margistades saadetised, mis sisaldavad hääletusedeli.

Esimene esimees Leo Karupää esitas koosolekul kaks lühiettekanNEIT. Oma esimees sõnavõtus pöördus ta kogu valijaskonna poole Rootsis, rõhutades valimiste osalõhtsust eesti õiguse ja elurõõtluse seisukohtadelt ning näidates millinе side on valimistel eesti rahva seoduimiste ja püüdluste kasuks tõstmisega.

Teises ettekandes tutvustas ta Rahvuslik Koostöö Keskuse põhiarusamisi ühiskondlikuks tööks rõhutades eriti koostöö ja positiivse suhtumise vajadust kõigeks, mis meie ühiseks hüvaks. Ta tutvustas ka kandidaate, kes nomineeritud RKK nimekirjas.

Perempoolse Rühma nimel sõnelev Ado Irval, pühendades oma sõnavõtu esimese ona kodumaal valitseva olukorra kirjeldamisele, eriti Viirumaa osas. Ta esitas seal vähetõrjutud ka Eesti Rahvuslik Ühtsus ja Vabadus ning Eesti Rahvuslik Ühtsus ja Vabadus ning Eesti Rahvuslik Ühtsus ja Vabadus ning

EPL 3. novembril 1970

VÕÕRAS ÕHURUUMIS

Kaks USA kindralit sattusid pisilennukil Türgi piirirajoonis lennates eksituse tõttu vene poolele ja maandusid seal paha nõmamata. Piloot arvas, et ta maandus Türgi lennuväljal. Kuna aga N. Liit ei tunnusta heanaberlust õhuruumis, siis vangistasi kindralid ja tehti asjast rahvusvahelise probleem. Vene ajakirjandus koneles "spionaažhilennust" jne., võrreldes seda omaaegse tõelise spionaažhilennuki U-2 allavõtmisega stratosfäärist. Võrdlus on eneruvõimne, seest ei ameeriklased ega ka venelased ise ei tarvita sellisteks operatsioonideks mundris kindraleid. Kuid Kreml kruvib meelevõu teadlikult, et ära hirmutada kõiki teisi riike võimalikest N. Liidu õhuruumi rikumistest või rikkumistest. Ja siis kummitab taustal kaks Türgisse pogenenud vene lennukit, millisse reisijaid iga hinna eest püütakse kätte saada.

Kui nüüd vaadata N. Liidu kõittumist tema õhuruumi rikkumiste puhul — sellest on alati tehtud dramaatilised ja riikide vahekordi ohustavad vahejuhtumid — siis on huvitav sellega kõrvutada neiri õhuruumi rikkumisi, mida N. Liit ise on oma nõusse juures teatanud. Ja samuti neid juhtumeid, kas üldse vöörad on sattunud N. Liidu piiride lähedusse — siin meenuvad arvukad kõlurite kimbutamised. Rootsi välisministeerium protestis mõne päeva eest N. Liidu saatkonnas raportide ahusel, mille järele selle suve ja sügise jooksul on vene lennukid tervelt 71 korda rikkunud Rootsi õhuruumu. Seitsme kümnel juhul lendasid venelased üle Rootsi kaitsepiirkondade otse Stockholmi läheduses, nüüd Ornö ja Sandhamni skäärides. Kahel korral lennati kaguni rootsi reisilennuliiklise "koridoridesse", ilma et oleks ette hoiatatud lennuliikluse juhtelehe kuivdes.

Siin ilmneb, mõtse näiratu vahe on kannatuses. On selge, et kui mõni rootsi lennuk eksimuks teiselc poole Soome lahte, oleks tekk. id samad probleemid kui ameerika kindraleid transportimal lennukiga Türgis või kaguni veel drastilisemal hoppenud sündmuste puhul Läänemeel a. 1952, kui rootsi lennukid lihtsolt maha tulistati ja kus isegi kindel ei olnud, et vene õhuruumi oleks rikutud. Rootsi protesteerib alles pärast 21 tõõlenna registreerimist. Tagasihoidlikult noodis imestust avaldades, et "eksitused" jatkusid mastiisel ka pärast seda, kui esimeste õhuruumi rikkumiste puhul saatkonda sellest informeeriti.

Nagu kommunikeest selgub, oli tegemel nii Pernus-lendusega, kus Moskva teate kohaselt korraldati "ohusid" maaväringuohvrite abistamiseks Pernus. Sellega ühenduses tendasid venelased ühe transportlennuki kadamisest ja sooritasid põhjaläkmus otsimise Islandi ja NATO strateegilises vetes nii pahaiitlikult, et oda USA poolel peti ettekandele spionaažhilendudele. Kuna Nõukogude selgub, et kogu "abi" oli seotud teiste riikide õhuruumi tungimisega ja kaitsepiirkondadesse ülelendumisega, siis voib küll küsida, miks Pernu-abi pidi just teostama selliste trikkidega. N. Liit ei ole teatavasti kunagi suurt respekti tunnud oma naabrite õhuruumi puutumatuse kohta. Omal aja sõid venelased vene lennukite ülelennud Balti riikidest ja taunajavad ühtaegse omakonda sõpruskõnelustes Soome õhuruumi.

Kui aga pöörab vööraste lennukite lähendamise N. Liidu piiridele, siis on venelased alati deklareerinud, et need on vaijas olnud spionaažimissioonidega. Mis ülesandega aga eskvaad N. Liidu enda lennukid vaevale ärritseriumide kohale nende allveelaevad saatrite testimisulesteese ja kalalaevad kaguni sõitmisesse?

KLA

Selgitustöö Esinduse

Algus lk. 1

tud andmeid selle kodumaakonna venestamise ning miljöö-kahjustami se kohta. Ta kirjeldas ka protessi, mis kaudse venestuse sõlti all tunud, ning soitse selle, et eesti hariitasi suunkorras saadetakse saatalks Venemaale. Sõnavõtu teises osas tutvustas A. Irval Parempoolse rühma tuutusi, rõhutades järjekindlamalt ühtsuse vajadust ning ka seda, et väljapoole suunatud selgitustöös tiles vaetaks kahjutasu nõue N. Liidu vastu eesti rahvale ja maale tekitatud kahjude hüvitamiseks.

Eesti Vabadusliidu nimel esines büroojuhataja Ahti Pae, kirjeldades algul meie ühiskondlikeks püüdlustelks halvenev kiiimat nii Rootsis kui Suksmaal. Kõlaters ka selest mecimustuste ja lühikesse omakasu vahel.

Vabadusliidu seisukohti tutvustades töstis ta eelle vajadust töö jätkamiseks kultuurautonoomse staatuse saavutamiseks Rootsis, vabadusi deede sõvendamist mese noorsootöös ning tihedamat kontakti eesti ühiskondade vahel erimaades, et saavutada nii järetulevate põlvede tööeelduisi kui ka üleilmse selgitustöö osas ühtsust.

Väliskomisjoni abiesimees Jüri Adila esitas pikema valispoliitilise ülevaate, kirjeldades eriti arengut Lääne-Euroopas pärast Tshehhoslovakkia kriisi ning Vene-Saksa lepingu tagapõhja.

Pärast sõnavõtte asuti kohvimaalaus lühivestluse korras jätkus eriküsimuste arutelu.

Uppsalas toimus selgitusseoseis kohvik Ovfandali ruumes, pühap. 25. okt.

Kokkutulekut juhatas Evald Arand. Valimistoimkonna esimees ning selgitavate sõnavõtudega esinesid Priidu Punsepp, Peremoodne ruhm, Valter Soo, Koostöö Keskus, Herman Kann, E. Vabaduslilt ja Valve Nõu, Liberaalse erakonnana poolt.

Oktoobri viimasel nädalavahetusel toimusid komoleksud Norrköpingis, ja Eskilstunas, kus esinevad Ada Irval, RPR, Leo Karupää, RKK, Hermann Kann ja Lembit Aring, EVL ja Valve Nõu LE.

Eestlane ehitab Torontot

TORONTO (VE) — Eestis sündinud Toronto arhitekt, 16-aastane Uno Prii on kavandanud rohkem korterimaju kui ükski teine isik Torontos ja võibolla kogu Kanadas, kirjutab "The Globe Magazine". Kui arvestada, et Uno Prii arhitektiinne kannab 200 korterimaja, keskmisel 100 korteriga iga hoone kohta ja 2,5 isikuga ühes korteris, on ta "ketuse peakohas pannud" 50.000-le Toronto elanikule. Priikorterimajad on jäänud märgatava jälje Toronto arhitektoonilisse ildpiiti, kuid need on oma individuaalsku teostuse tõttu kutsunud esile ka polemiikt.

Mitmete pitidega varustatud arhitekitsis antakse ülevaade eestlase arhitektuurinialdistest tõeksepidamistest ja valgustatakse ta isiklikku tagapõhja.

Uno Prii lõpetas Toronto ülikooli arhitektuuri alal 1955 a. ja avas oma büroo kaks aastat hiljem.

Stockholmi meistrivõistlused males algasid. Esimesse voorus võitis eesti tuntud maletaja Lehe Laurine Axel Brännefors.

Rootsi üleriigilises maleseerias võitis Stockholmi lõunaosa malekluhi Wasa malekluhi 5—3. Reedik End mängis sellel võistlusel vitki Sture Nymaniga.

Raevukampaania okup. Eestis

Okup. Eesti ajalehtedest selgub, et seal, nagu muljagi N. Liidus käib organiseeritud raevukampaania mende kahe teedulaste vastu, kes kaperdanud reisilennukiga pääsesid Türgisse ja pahasid seal esitiili.

Rahva Hääl referteerib möitingut "Eesti Täiskilleennundus Valitsusse", kus "eesti lendurite" nimel nõudsid pöeenike väljasandmist Türgi poolt ja nende kohtu ette andmist tsiviillennuvalitsuse tiiem venelane Leonid Aleksejev, tema abi Anatoli Survarov, stjuardess Svetlana Krtina ja üks eestlane — Ernst Juhanson.

Kohalik elu

STOCKHOLM

Eesti Filatelistide

klubiõhtu toimub neljapäevel, 5. novembril kel. 19 Eesti Majas, Regeringsgatan 24. Kõik huvi, taha ja eksiitsirte huvilised on teretulnud.

JUHATUS

STOCKHOLM

Stockholmi Eesti Fotoklubi

Stockholmi Eesti Fotoklubi järjekordne kokkutulek toimub neljapäeval, 5. nov. Eesti Majas algusega kell 19. Kavas on hra I. Vaheri ettekanne "Muljeid Fotokino 1970 mõtusest, tehnikast ja muust".

Oiitu referent kes hiljuti viibis Fotokino näitusel Kölnis, köneleb sealseid uudiseid nii fotoalalisi kui ka tehnilisi ning üldeist muljetest ja tähelepanekutest. Oma ettekande täienduseks esitab referent vastavaid värvidiapositiive. Arvestades loengu lähualatusliku kava, loodab klubijuhatus fotohuviliste rohket osavõttu. Ka mittelikmed on teretulnud.

AUSTRAALIA NSW OSARIIGI esindusmeeskonda junioridele korvpallis valiti 16-aastane Rein Vesilo.

ÜLEJÄRVEUJUMISE Seyern Failsis Kanadas asuva Tea Lake järvel võitis 12-aastane eesti poiss Roland Kuna, kes võitis ka hannu- ja seriumisvõistlused, samuti 100 meetri ujumise. Järve laius oli 2400 meetrit. Järveujumist juhtis alguses üks kanada n.n. maratonihujaja, kellest aga Roland Kuna lõpus möödа sportis ja saavutas 150 meetrise edumaa.

● Los Angelesi tälenduskoolu nucks juhatajaks kutsuti Kesin Nuka. Kool suurenes 8 uue õpilasega. Kooli juures töötab eriklass tälenduskooli lõpetanute edasiõppimiseks.

● Eskilitunas tähistas 26. oktoobri oma 50-ndat sünnipäeva eesti ettevõtja August Põlmas.

● Silmahaigusti eriarstiks Jakobsbergi haiglasse on nimetatud dr. Ado Kuljus.

Üldvalimiste koosolek Göteborgis

Algus lk. 1

duse tegevust noorusele omase idealismi, hoo ja teotsemiväärkusega. Kuid Eesinduse töös on vaja ka vaenemate tegeliste kogemusi ja tasakaalu.

Valimiseel on meid rahvuse ühtsuse ja eigiuse jõrjekordseks manifestatsioonks. Meie põlisvaenlane ennustab paguluseestluse kadu ja kuulutab ette rahvustunde ja Eesti-küsimuse vaibumist. Vaenlane soovib, et eestlased unustaksid temia pooli kodumaale tehtud ülekohtu ja peaksid olukorda seal normaalseks. Oma valimistega tõmbame kriipsu peale temia soovidele ning julgustame eestlasi kodumaal hetkel passiivses vastupanus. Sellega teenime eesti rahvast ja kodumaad parimini, iseärnana aga siis, kui hoidume kokku ja tegutseme oma negamatute õigusnõudmide ja printsiipide järgi.

Järgmisena sai sõna **Liberaalse erakonna esindaja Jaan Männik, kes andis oma tunnustuse Leo Karupää mõtetele ja tutvustas siis oma 1 aastat toimunud tegutsemid erakonna seisukohti.**

Erakonna ürgseks põhimõtteks on koostöö taotlus eksisteerivate gruppide vahel. Meie tahame, et eestlased võitleksid ühiselt koos vene kolonialismi ja imperialismi vastu. Infovõime saab olla ainult koostöös võitlus.

Meie nõuame, et eestlaste esindusorganisatsioonid lõpetaksid parteilisi samade ülesannete teostamisel.

Jaan Männik avaldas siiski väiksvõitluse sõnastuse ja tegevuse suhtes rahulolu, kuid tähendas, et internsee paguluspoliitikas on rohkesti lahendamatuid probleeme. Nõnda tulebki lahendada probleem, et meie hästi saaks rootsi ühiskonnas rohkem kuulda vaeks. On aeg esineda intensiivsemate nõudmistega rootsi valitsuse ees. Selleks on koostöö vägu oluline.

Eestlased tegelevad paljude takistadega, ütles Liberaalse erakonna esindaja. Kuid need jäävad suurelt osalt siiseks ühiskonnas tähelepanemata. Sens siinse ühiskonnaga jõtab soovids. Liberaalse erakond tahab seda lünka täita. Jaan Männik tõi ses suhtes eeskujuks Andres Küngi, kes on ka Liberaalse erakonna liige ja on kandidaadiks Eesinduse eelolevail valimistel.

Sisemise koostöö eelduseni Eesinduses tõi kõneleja esile, et igal Eesinduse rühmal on rohkesti programmipunkte, aga tegevussuund on küllgi sama.

Ado Irval, kes esindas Rahvusliidu Parempoolset rühma, kirjeldas, pessimisti olukorda okup. Eestis ja tõi esile ükskiinil fakte, milled tuleks võtta kodumaa olukorda informeeriva tegevuse aluseks. Ta tõi eriti drastilise näitena kodumaa hoduse mürgistamist veneleste poolt uute vahrikute ehitamisega. Eesti siseveed on juba enamikus saastatud. See probleem kuulub oma korda ülempalmisesse probleemi ja tuleks viia selleeest ühendusse. Edasi tõi Ado Irval esile kõigi kõrgemate kohtade täitmist venelastega okup. Eestis ja küsis seejuures: "Mispärast peab eestlaseet madalama haridusega venelane istuma juhtival kohal?" Seevastu saadetakse ülikooli-haridusega eestlaseid kuhugi Aasiasse.

— Kõiki selliseid nähtusi tuleks rootsi ühiskonnas valgustada. Liberaalsel erakonnal on selle töö sooritajana palju teha, arvas Ado Irval, kes kritiseeris ka veel rootsi koolikorraldust, toomitas koostöö vajadust noortega ja märkis lõpuks, et eksiilseestlased peavad üha energiliisemalt kordama oma nõudmist — tingimusteta vabadust Eestile!

Ahti Pae kõneles Eesti Vabadusliidu esindajana. Ta nentis kõiki eelnevaid vaatleid maailma ja selle saatuse suhtes. Selle kõlma all elab ka tõnapäeva eestlane Rootsis.

Pilt meie osas on viimsel ajal tuhmimaks muutunud. Meie nimel on halb maine. Miks ei uesta meid siin? Küsides oleme seda põhjustemud, et Balti vabaduse-probleem ei leia arusaamist rootsi suhtelistlikus riigis?

Ahti Pae jätis esitatud küsimused analüüsimata, kuid tähendas, et me peame omama ka suhtes selge arusaamise. Meid ei taheta mõista, kuigi ka Vabadusliit on piiidnud eestlast rootsi "poliitilisel turul" tutvustada.

— Uus valitav Esinduskogu astub tõhe ehaosedsas kõlmas, nentis Ahti Pae. Ta märkis eriti majandusliikus ehaosdsust ja rõhutas sceetõttu vajadust suuremaks majandusliikuks koondumiseks, sest peame jõtkama tood omal jõul.

Kõneleja tähenda edasi et "me pole Esinduses kunagi valeste argumentidega tegelenud. Oleme olnud ise õiglased ja oleme tulevad ütleda ka oma eestlastest mahitelc te ei tahta õigesti!" Viimsel viljendusega vihjas Esinduse haroogiohataja tõenolikult neile keskorganisatsioonidele, millised ei ole kaasenud Esinduse seniste valimistega, ka nüüd eelolevaiga.

— Kuid areng taotab õiguse kasuks, lisas kõneleja. Nii siin kui ka kodumaal. Pilved kodumaa kohal ei saa olla igavesti tumevad.

Koosoleku juhataja mutis, et sõnavõtud on taitunud koosoleku mõtte ja tõendamud ühtesti. Ta avas läbirääkimised, mis pandunsid üsna suures osas koostöö liberaalidega.

Runt Paglant leidis, et liberaalid ei tunne paguluspaksiisiuri. Ta juhtis tähelepanu Rei Pokk ja Ekbaumi deklaratsioonile a 1956 miles on fikseeritud koostöö aluud. Ta soovis ka teada, millised tagajärgi on Liberaalne erakond oma koostöö-taotlustega saavutanud.

Jaan Männik kaes omakorda, kui palju on 1956. a deklaratsiooni vaimus koostöö aial ara tehtud. Ta lisas, et koostöö eelduised Liberaalse erakonna ja teiste rahvuste vahel pole ei olnud sondsed, sest liberaalidele on vaadatud kui vasskpoolsele. "Kui me oleme näin tuunnud Lõuna-Afrikast, siis on seda peamiselt pöhjustanud viimase koostöö N. Liidugs. See pole olnud midagi muud kui isamaa-armastus, mis on toonud meid, liberaale, Esinduse töö juure, ütles Jaan Männik.

Ahti Pae mainis uute inimeste pidevat ilmumist Esinduse. Kuid eemale on jäänud siiski kahetsevalt hendel kohtadel olevaid noori, kellede majandusliik kassahi olnuks tuhve. Võib-olla pole me nende juures suutnud organiseerida õiget arusaamist?

Leo Karupää ütles, et Liberaalne erakond muodustab suurima juureeasvu Esinduses.

Ta ütles ka teadvat, et kõik Esinduse kuuluvad erakonnad poolda-vad liberaalide kuuluvust Rahvusnõukogusse ja Rahvusfondi. Esinduses on koos mainitutega vilmud täiesti ühiseid aktsioone ja areng kulgeb aina ühinemise suunas. Leo Karupää pidas ka erinevaid seisukohi Esinduse tegevuses loomulikuks ja eluloomulikuks seda, kui neid võetakse tõlitsemisesse. Liberaalse partei senise osa kohta Esinduses tähendas Karupää, et tema eitepunktid on rohkesti vastu võetud.

Heino Riemar märkis, et ei tohi unustada otsest võitlust kommunismi vastu, mis on jätkuvalt maailma ähvardav kurjajuur oma maailma-revolutsioon; eesmärgiga. Samuti ei tohi unustada peadikutuuri. Kui poleks suurt, siis poleks ka väikesi diktatuure.

Heino Riemar soovitas ühtlast liberaalidele, et mad teeksid ERN-ile ja EIEF-ile selgeks koostöö vajaduse. Rahva nimel saavad ükagi küneldaneed, kelledel on rahva vloitus.

Kristjan Vaigur (Liber. erak.) tuunis paralleelselt korraldatavaid suuritunsusi, mis on majandusliikult kiitustav, ja kutsus ütles leidma teiste rahvuste juures uusi liitlasi, kes on nõus diskuteerima meie võitlustegevuse üle.

Ta vastas ka R. Paglant'ile, et liberaalid on uurinud ajalugu ja see on taustaks nende tegevusele.

Heino Rohtla ütles, et koosolek on annud talle tubliisti selgust eestlaste tegevusest Esinduse kaudu, aga ta soovks veelgi enamat informatsiooni.

Jüri Adila tähendas, et kui sõna "liberaalne" on leidnud kasutamist mõnes negatiivses ühenduses, siis pole seda samastatud Liberaalse erakonnaga. Ta tõonitsa noorte kaasstöötamise tähtsust, kuid soovitas ühendusseptidamist kogenenud inimestega vanemaist generatsioonist.

Peeter Klaar pidas gruppide erinevaid arvamusi ja opositsiooni vajalikuks. Seevastu peab aga välisesinduses valitsema ühtsmeel ja ühtlus. Liberaalina tunnustas Peeter Klaar oma erakonna opositsiooni valesammuna eelmiste valimiste puhul.

Jaan Männik avaldas headmeel ühiseise rinde pärast ja ütles, et tema erakond tahab võitida lahkhelide tekkimist. Oma erakonna suurima ülesandena kordas ta veel koostöö-taotlust teiste keskorganisatsioonidega. "Seni pole see õnnestunud, aga loodetavasti õnnestub ajajooksul. Kandideerin Esinduskogusse, leides, et see on õige toorum," ütles Jaan Männik lõpuks.

Ka Ahti Pae arvas, et aeg lähendab ühendamisküsimuse. Seejuures on aga tähtis, et need, kes seni veel Esinduses kaasas pole, jõuavad enne kõasmenist valja moraalse seisukohni.

Leo Karupää vastles lõpuks veel venestamise probleemi Eestis, millele Esindus peab väga aktiivselt reageerima. Venestamise küsimus kerkib eriti teravalt ülesi Ülemaalmaal Eesti Nädalal Kanadas a. 1912. Seoses eelolevate valimistega ütles Esinduse juhatuse esimees, et igaüks valigu Esinduskogusse isikuid oma südametunnistuse järgi.

Koosolekul kõneles veel Esinduse väliskomisjoni liige Ülri Adila, andes analüüsiva ülevaate välispoliitikast. Tema kõne kokkuvõtu avaldame oma lehes hiljem.

Elmar Aibast lõpetas tänusõnadega üle kolme tunni elevust tekitanud konsoleku ja soovis koosolijalt eelseisvate valimiste propageerimist.

Mr.

Rahvusvahelise PEN

Algus lk. 1

nikud on lasknud end kahjuks kapitalistlistest mõjutada, kuid nemad teavad, et PEN-is on ka teisiti mõtlevaid, ausaid kirjamehi... Veel otsustas PEN eksekutiiv, et tuleva aasta sugisel, mil tähtub 50 a. PEN asutamisest, kuulutakse asutamispäev üle-ilmseks kirjanike vabaduse päevaks.

Kirjanduslikul kongressil rõhutati, et kirjanikud peaksid juhtima tähelepanu nn. mõlega kaasub inimese, kui individi hävitamine. Kirjanduud peaksid polgu tulevikule suunates näitama teed inimkonnale välja umnikust. Oli ka neid, kes väitsid, et inimkonna progressile pole pähjust nii pessimistlikult suhtuda kui mõnes juba ile saame. Aga nn. pessimistid loodisid sügavamalt kui optimistid ja seepärast jäid nende hoitused igatahes nende ridade kirjutajale palju veenvamalt meelde.

Meeldivaks üllatuseks kongressil oli, kui juba kongressi avamise koosvõibimisel olsis üles Shoti Rahvusraamatukogu abijuhataja D. M. Lloyd ja teatas, et tema algatusel on Shoti raamatukogu omanud hiljuti walesi luuletaja E. Howard-Harrise eesti raamatutest koosneva eraraamatukogu.

Aastaid tagasi surnud E. Howard-Harris oli teatavasti suur Eesti sõber elle sulest ilmus "Literaturi in Estonia" Eorease kirjastusel Londonis — esimene trükk 1945, teine 1947. D. M. Lloyd eli leidnud kuulutuse E. Howard-Harrise eraraamatukogust ühe vanade raamatute sri nimekirjas. Ta on ise valeslane, samast piirt kust E. Howard-Harris. Kuigi ta viimast polnud oma elu ajal tunnud, omandas ta siiski raamatukogu ja kutsus seda vastama.

Delegaatidele toimus vastuvõtt Shoti rahvusraamatukogus ja seal ne mõjimo D. M. Lloydi töökabinetis 3 pappkasti täit eesti raamatuid, mis veel ei olnud kataloogiseeritud. Eesti Vabariigi aegsete nüüd harulaste hulgas olid autogrammidega Marie Under luuletuskogud, Aino Kallase proosed, paginatsiaajast B. Kangro luuletuskogu jne. Kuna hulgas oli ka raamatuid soome autoritelt (E. Howard-Harris tundis suurt huvi ka Soome vastu ja on tõlkinud k soome luuletl), siis kutsusime raamatuid vastama ka soome delegaadi, Soome PEN-klubi esimehe prl. Eeva Kilpi, noore romaanikirjaniku, kes ühe Larin Kyösti signeeritud raamatu tunnistas Soomes harulduseks.

D. M. Lloyd kinnitas meile, et Shoti Natsionaalraamatukogul oleks heameel saada eesti raamatuid, kuna tuntakse suurt huvi väike stemaade kirjandusevastu ja tahetakse, et Shoti rahvusraamatukogust kujuneks paik, kust võitakse sanda väikerahvaste kirjandust.

National Library of Scotland demonstreeris seda huvi ka tegelikult ja konverentsi puhul oli korraldatud suurejõrane näitus Norra raamatutest — valik norra kirjanduse algaegadest kuni tänapäevani koos orginaalnäidetega raamatuillustratsioonidest.

Shoti kirjanikke, luuletajaid, essiste ja kirjastajaid oli loomulikult vähga palju liikumas ja neandes sai uusi tutvusi loodud ja vanu süvendatud. Ei saa jätta märkimata, et nende seas on ka üks grupp rahvuslikke ekstremiste, kes näeva N. Venes oma toetajat ja väikerahvaste sõpra. Oli võimalus ka nendega valeida, aga jäi mulje, et nad on nagu silmaklappidega tõhobused pandud propagandavankrit vedama...

Rõhketest vastuvõttudest olgu märgitud valitsuse vastuvõtt Edinburgi lossis (suurepärase siluetiga loss kalju otsas, mis nii koduselt meenutab Tallinna Toompead), linnapea vastuvõttu ekskursioonl Sir Walter UScott'i ehitusja Abbotsford'i 60 milli Edinburghist.

G. H.

Osmo Laguse kunstinäitus

Soomest pärinev eesti sugulussidemedega kunstnik Osmo Lagus esineb iseseisva kunstinäitusega Stockholmi galeriis Sankt Erik, S:t Eriksgatan 48 alates laupäevast, 31. oktoobrist. Näitus on avatud lasp. kl. 12—17, pühap. 13—17 ja äripäevadel kl. 12—17.

Osmo Lagus oli varem Vassas ajalehe juures käsitsijujaks. Huvitus üha enam kunstist ja alustas maalimist ning õpinguid sel alal. Asus hiljem elama Stockholmi, kus ta maalimise asemel on peamiselt pühendunud skulptuurseele kompositsioonikollaažide loomisele merest vanarauast j.m. materjalidest, samuti reljeefide vormimisele merest leitud ja lainetest uhutud puutükkidest. Ta on esinenud 1966 Stockholmis 1967 Helsingis, 1968 Turus ja 1969 Stockholmis.

†

Armast

Vanda Essman'it

(sünd. Toom)

* 6. 7. 1907

† 30.10 1970

mälestavad sõgavas leinas

TUTAR ja POEG

perekondadega

ERIKA

ja ode Eestis

Matusetalitus toimu i laupäeval, 7. novembril kell 13 Kvibergi Püha Risti kabelis.

†

Armast sõpra

Raoul Alberg'i

mälestavad sõgavas leinas

ALMA ja VIKTOR VAINA

†

EELK GAVLE KOGUDUS

ja

ÕPETAJA

EELK peapiiskop em.

Johan Köpp

Mälestavad leinas

†

Kauaaegset sõpra

Vanda Essman'it

leinavad sõgavas kurbuses

ELLA-KSENIA MEYER

ERIKA PEREM

RENATA POOM

THEA ROOG

HILJA TIIVEL

SELMA TSIRK

ARVI MOOR

Peapiiskop

Dr. theol.

Johan Köpp'u

mälestavad

EELK ROOTSI

PRAOSTKONNA PRAOST

ja

PRAOSTKOND

†

Armast ema ja vanaema

Johanna Udikas't

* 9.11. 1888 Pärnumaal

† 31.10. 1970 Malmös

mälestavad leinas

TUTAR

POEG

perekondadeg.

†

Armast

Tönis Kain'i

* 6.11. 1891

† 28.10. 1970

leinavad sõgavas kurbuses

LAPSED

perekondadega

.....

Matusetalitus toimub laupäeval, 7. novembril kell 11 S:t Eriks kabelis Uppsalas.

†

Oma lugupeetud ja armastatud

Peapiiskop emer.

Johan Köpp'u

mälestab sõgavas leinas

EELK NORRKÖPINGI KOGUDUS

†

Ootamatult lahkus meie unustamata armas õepoeg

Ülo Sooster

* 17.10. 1824 Hiiumaal

† 25.10. 1970 Moskvas

Vaikses leinas

MARTA ABIKAASAGA

ALEKS PEREKONNAGA

†

Peapiiskop

Johan Köpp'u

mälestavad sõgavas leinas

EELK VARMLANDI KOGUDUS

ja

ÕPETAJA

†

Armast venda

Tönis Kain'i

leinavad sõgavas kurbuses

ELISABETH KAIN

TOOMAS KAIN

perekonnaga Eestis

ISAK KAIN

perekonnaga

JAKOB KAIN

perekonnaga

ALEKSANDER KAIN

perekonnaga

†

Peapiiskop emeritus

Johan Köpp'u

Eesti rahva suurimaid poegi ja oma koguduseliiget leinab

EELK STOCKHOLMI KOGUDUS JA ÕPETAJA

.....

"Hoidke teile antud Jumala karja mitte sundusest vaid vabast tahtest! Jumala meele järele, mitte alatuma kasu tõttu, vaid innust, mitte isandaina valitsedes vaid olles karjale eeskujuks', siis te saate kui Ülemkarjane ilmub, närtsimatu supärja!"

1 Pe 5, 2—4